

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫)

(રવિવાર, ૬ જુલાઈ, ૨૦૧૪)

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
 (૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
 (૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧)
 પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (અંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓)
 કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ ક્યો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં ક્યો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ કિશોર સત્સંગ પરિચય, દસમી આવૃત્તિ - માર્ચ, ૨૦૦૯)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “આટલું સીધું પૂરું નહીં થાય.” (૧૫/૪૨) ⇨ વિષ્ણુદાસ - શ્રીજીમહારાજને
 ⇨ સીધા સામગ્રી ઓછી જણાતાં વિષ્ણુદાસ શ્રીજીમહારાજને કહે છે.
૨. “અમે સ્વામિનારાયણના આશ્રિત છીએ ને સ્ત્રી-ધનના ત્યાગી છીએ.” (૧૨/૩૪)
 ⇨ સુખાનંદ સ્વામી - લક્ષ્મીચંદ (વૃંદાવનના) શેઠને
 ⇨ સદાવ્રત લેવા માટે સ્વામી છેટા ઊભા હતા ત્યારે શેઠે પૂછ્યું અત્યાર સુધી છેટા કેમ ઊભા હતા ? ત્યારે કહે છે.
૩. “સહજાનંદ સ્વામી એ સાક્ષાત્ પૂર્ણ પુરુષોત્તમનો અવતાર છે.” (૧૬/૪૫) ⇨ હિમરાજભાઈ - સગાંસંબંધીઓને
 ⇨ હિમરાજભાઈ પ્રગટ પુરુષોત્તમ શ્રીજીમહારાજનું ભજન કરવા લાગ્યા તે સગાંસંબંધીઓથી સહન ન થતાં તેઓ કહેવા લાગ્યા કે ‘બાપ-દાદાનો ધર્મ કેમ છોડી દીધો ?’ ત્યારે કહે છે.

પ્ર. ૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. સુંદરજી સુથાર સાધુ થયા. (૧૮/૫૪)
૨. શ્રીજીમહારાજનાં દર્શન કરવા સુંદરજી સુથાર જ્યારે બંધિયા આવ્યા ત્યારે મહારાજે પૂછ્યું : “કોણ આવ્યું ?” તેમણે જણાવ્યું કે : “દાસ આવ્યો.” મહારાજે દાસના લક્ષણ મુજબ લૂગડાં-ઘરેણાં ઉતારી સાધુ થવાની આજ્ઞા કરી. અને ત્યાગીની દીક્ષા આપી કાશી મોકલ્યા. (મુક્તાનંદ સ્વામીના કહેવા મુજબ મહારાજે તેમને પાછા બોલાવી દાસના લક્ષણ મુજબ પાછા હતા તે જ વસ્ત્રો ધારણ કરી રાજાના કુંવરને પરણાવવા જવાની આજ્ઞા કરી.) (કૌંસ કરેલ લીટી ન લખી હોય તો પણ પૂરા ગુણ આપવા.)
૨. ઘનશ્યામદાસ સ્વામીનાં ચરણોમાં પડી ગયા અને બોલ્યા : “હવે તમે અક્ષર સાચા” (૮/૧૭)
૪. એકવાર ઘનશ્યામદાસ ધ્યાન કરતા હતા. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પાસે બેઠેલા ઘનશ્યામદાસ ધ્યાન કરતા ગઢડામાં ધોળા તલકાવાળી ભેંસને માથે હાથ ફેરવતા હતા. આથી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ઘનશ્યામદાસને પૂછ્યું, “ધ્યાન કરો છો કે ધોળા તલકાવાળી ભેંસને માથે હાથ ફેરવો છો.” ત્યારે ઘનશ્યામદાસ કાંઈ બોલી શક્યા નહિ. સ્વામીનાં ચરણોમાં પડી ગયા. કહ્યું ‘સ્વામી ! હું તમને ખંડિયા સમજતો હતો પણ આજે નિશ્ચય થયો કે તમે ખરા ચકવર્તી છો. સાક્ષાત્ મહારાજનું સ્વરૂપ છો. હવે તમે અક્ષર સાચા.’
૩. શ્રીજીમહારાજે પૂતલીબાઈનો મોક્ષ કર્યો. (૨૮/૮૧)
૪. શ્રીજીમહારાજ નીલકંઠવર્ણીરૂપે માંગરોળ પધાર્યા હતા. તે સમયે ગોરધનભાઈ વર્ણીની અલૌકિક મૂર્તિ જોઈને તેમની અંતર્વૃત્તિઓ વર્ણીના સ્વરૂપમાં ખેંચાઈ ગઈ. તેમણે વર્ણીને જમવાનું પૂછ્યું. ત્યારે વર્ણીએ જે તૈયાર હોય તે લાવવાનું કહેતા ગોરધનભાઈ તુરત જ સાટા જલેબી વગેરે લાવ્યા. તેથી આશ્ચર્ય પામેલા વર્ણીને ગોરધનભાઈએ પોતાની ફોઈનું કારજ હોવાની વાત કરી

ત્યારે વર્ણિએ તે નરકમાં ગઈ હોવાની વાત કરી ને ગોરધનભાઈને સમાધિ કરાવી ફોઈને નરકમાં પડેલ દેખાડી. સમાધિમાંથી જાગેલા શેઠે શ્રીજી મહારાજને વિનંતી કરી ત્યારે શ્રીજીમહારાજે પૂતળીબાઈનો મોક્ષ કર્યો.

પ્ર.૩ ‘દામોદરભાઈ’ (૧૩/૩૫-૩૮) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

અમદાવાદના પાટીદાર દામોદરભાઈ રામાનંદ સ્વામીના શિષ્ય હતા. શ્રીજીમહારાજનો અલૌકિક પ્રતાપ જોતાં તેમને મહારાજના સર્વોપરીપણાનો પાકો નિશ્ચય થયો. એક વખત દામોદરભાઈને નથુ ભટ્ટ સાથે વિવાદ થયો. તેઓ મહારાજને સર્વોપરી, સર્વ અવતારના અવતારી, સર્વ કારણના કારણ પૂર્ણ પુરુષોત્તમ નારાયણ માનતા જ્યારે નથુ ભટ્ટ ‘શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન સર્વોપરી’ છે. એમ સમજતા. બંને શ્રીજીમહારાજ પાસે આવ્યા ને પ્રાર્થના કરી ને પૂછ્યું : અમારા બંને વચ્ચે વિવાદ ચાલે છે. તેમાં કોની વાત સાચી છે ? તે વખતે શ્રીજીમહારાજે નથુ ભટ્ટને સમાધિ કરાવી તેમાં અનંતમુક્ત, અનંત અવતાર તથા રામાનંદ સ્વામીને પોતાની સેવામાં બતાવ્યા ને પોતાનો સર્વોપરી નિશ્ચય કરાવ્યો. સમાધિમાંથી જાગીને દામોદરને દંડવત્ પ્રણામ કરી મહારાજને કહ્યું : ‘મને જો દામોદરે તમારા સ્વરૂપના નિશ્ચયની વાત ન કરી હોત તો કલ્યાણમાં બહુ ફેર રહી જાત.’ એક પ્રસંગે એક સંત સાથે વાતચીતમાં દામોદરભાઈને વિવાદ થયો તે વખતે સાધુએ દામોદરભાઈ ને ધોલ મારી દીધી. તો પણ દામોદરભાઈ કાંઈ બોલ્યા નહિ અને કોધ પણ કર્યો નહિ. શ્રીજીમહારાજે આ વાત જાણતાં સાધુને ઠપકો આપ્યો. ત્યારે તેમણે કહ્યું : ‘સાધુ તો અમારા બાપ છે તે કોઈ વખત બાપ તો દીકરાને મારે પણ ખરા.’ આ સાંભળી મહારાજ બોલ્યા : ‘દીકરાને પણ ધન્ય છે ને બાપને પણ ધન્ય છે.’ દામોદરભાઈ શ્રીજીમહારાજના સમાગમમાં રહી અનન્ય ભક્ત બન્યા હતા. સાંસારિક સર્વે પદાર્થોનો તેમણે ત્યાગ કર્યો હતો. પોતાનો અમૂલ્ય સમય મહારાજની સેવામાં વિતાવતા હતા. તેમનો વ્યવહાર માંડ માંડ ચાલતો તેથી શ્રીજીમહારાજ ઘણી વખત પોતાના અંગ પર ધારણ કરેલું કિંમતી ઘરેણું કોઈ ન જાણે તેમ તેમને આપી દેતા. શ્રીજીમહારાજની મરજી જાણીને તેઓ સેવા કરતા. એકવાર મહારાજને ઉધરસ આવી તો ગળફો કાઢવા પોતાની પાઘ ધરી. પોતાની અમૂલ્ય વસ્તુ પણ મહારાજની પ્રસન્નતા માટે તુચ્છ કરી નાખી. મહારાજના સ્વધામ પધાર્યા પછી તેમનાં પત્ની ધામમાં ગયાં, તેથી તેઓ ફરી પરણ્યાં. તે વાતની રામપ્રતાપભાઈને ખબર પડી. જ્યારે દામોદરભાઈ નરનારાયણ દેવનાં દર્શન કરીને રામપ્રતાપભાઈ પાસે દર્શન ગયા. ત્યારે ભાઈ લાકડી લઈને ઊભા થયા અને બોલ્યા : ‘વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થયો ત્યારે પોતાની પત્ની સિવાય બીજી સ્ત્રીઓને મા, બહેન ને દીકરી સમાન ગણી હતી અને આ પરણીને બેઠો તે સ્ત્રી કયા બ્રહ્માંડમાંથી લાવ્યો ? માટે તારે મને મુખ ન દેખાડવું અને મારી પાસે ન આવવું.’ એમ નિરંતર ઠપકો આપતા અને તિરસ્કાર કરતા. તો પણ કોઈ પ્રકારનો સત્સંગમાં અભાવ આવ્યો નહિ. તેમજ નરનારાયણના દેવનાં દર્શન કરવાનો તથા રામપ્રતાપભાઈ પાસે દર્શન કરવા જવાનો નિયમ કાયમ રાખ્યો. આવા એ શ્રીજીમહારાજને વિષે અનન્ય નિષ્ઠાવાળા નિર્માની ભક્તરાજ હતા.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. સાચો મિત્રભાવ કોને કહેવાય ? (૭/૧૫)

જ. મિત્ર મારું કાંઈ ખરાબ કરશે જ નહિ તેવો અખૂટ વિશ્વાસ હોય તેને સાચો મિત્રભાવ કહેવાય. અથવા જે મિત્ર હોય તે હિતનું વચન દુઃખ લગાડીને કહે તો પણ ખોટું ન લગાડે તે જ સાચો મિત્રભાવ કહેવાય.

૨. મોટાં રામબાઈનું પ્રથમનું નામ શું હતું ? (૮/૧૮) જ. મોટાં રામબાઈનું પ્રથમનું નામ ‘કડવીબાઈ’ હતું.

૩. શ્રીજીમહારાજે વરતાલના મહંત કોને બનાવ્યા ? (૨૩/૭૨)

જ. અક્ષરાનંદ સ્વામીને શ્રીજીમહારાજે વરતાલના મહંત બનાવ્યા.

૪. પાંચ ભેદ કયા કયા છે ? (૨૭/૮૫) જ. પાંચ ભેદ : જીવ, ઈશ્વર, માયા, બ્રહ્મ અને પરબ્રહ્મ છે.

૫. પર્વતભાઈએ કોને દાદા ખાયરના નળિયાનું ધ્યાન કરવાનું કહ્યું ? (૨૬/૮૪)

જ. પર્વતભાઈએ સ્વરૂપાનંદ સ્વામીને દાદા ખાયરના નળિયાનું ધ્યાન કરવાનું કહ્યું.

પ્ર.૫ ‘હીરો કોઈ રીતે’ (૨૫/૭૭) - સ્વામીની વાત પૂરી કરીને તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી સાચી લખી હોય તો ૧ ગુણ, નિરૂપણના ૪ ગુણ.

“હીરો કોઈ રીતે ફૂટે નહિ પણ માકડના લોહીથી ફૂટે તેમ વાસના કોઈ રીતે ટળે નહિ પણ મોટાપુરુષ કહે તેમ કરે, તેનો ગુણ આવે ને ક્રિયા ગમે તો વાસના ટળે નીકર સાધન તો સૌભરી આદિકનાં કેવાં ? પણ વાસના ટળી નહિ.” (૨૫/૭૭)

વાસના એટલે ઈચ્છા-તૃષ્ણા તે ટળવી બહુ જ કઠણ છે. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી કહે છે કે વાસના તપથી કે પોતાના પુરુષાર્થથી ટળતી નથી. જૂનાગઢમાં એક નાગર બ્રાહ્મણ રહેતા હતા. બહુ જ સ્વાદિયા. સારામાં સારું ભોજન જમવા જોઈએ. રસોઈયો રસોઈ બનાવે પણ ભોજનના સ્વાદમાં કાંઈક ફેર પડ્યો હોય તો થાળી પછાડે, ગુસ્સો કરે અને ઘરમાં સૌને વઢે. તેમનાં કુટુંબીઓ તેમની આ ટેવથી ત્રાસી ગયાં હતાં. તે જમી ન રહેતા ત્યાં સુધી સૌનાં મન ઊંચાં જ રહેતાં. આ નાગર હરિભક્ત દરરોજ મંદિરે દર્શન જતા પણ કથાવાર્તા સાંભળવા બેસતા નહિ. દૂરથી જ પગે લાગી ચાલ્યા જાય. તેમના ત્રાસથી કંટાળીને તેમની માતાએ બીજા હરિભક્ત મારફત ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને પોતાનું દુઃખ કહેવડાવ્યું. બીજા દિવસે જ્યારે તે હરિભક્ત દર્શન કરીને પાછા જતા હતા, ત્યારે સ્વામીએ તેમને બોલાવ્યા ને કથામાં બેસાર્યા. કથા પૂરી થયા પછી સ્વામી જમવા પધાર્યા. ‘સ્વામી શું જમતા હશે ?’ એવી ઉત્સુકતાથી આ હરિભક્ત તે વખતે ભંડારમાં જોવા ગયા. તેમને મનમાં હતું કે આવા મોટા મંદિરના મહંત છે તેથી જરૂર દરરોજ મિષ્ટાન્ન ને સારાં પકવાન જમતા હશે. દૂરથી પોતે દર્શન કરતા હતા. સ્વામીના પત્તરમાં બાળમુકુંદ સ્વામીએ

રોટલાનો ભૂકો પીરસ્યો ને તેની ઉપર છાશ રેડી. આ હરિભક્તને મનમાં થયું કે દૂધપાક કે દૂધ હશે, અંતર્યામીપણે તેનો સંકલ્પ જાણીને સ્વામીએ તુંબડીમાંથી થોડું પાણી પત્તરમાં રેડ્યું ને સ્વામી જમવા લાગ્યા. આ જોઈને તે હરિભક્તની ભ્રાંતિ ભાગી ગઈ. પાસે આવીને, પગે લાગીને બેઠા ને સ્વામીને પૂછ્યું : ‘આપ શું જમો છો ?’ ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : ‘અમે ખુરમા (રોટલાનો ભૂકો) અને છાશ જમીએ છીએ.’ નાગર હરિભક્તને અપાર આશ્ચર્ય થયું : ‘અહોહો ! આવા મોટા મંદિરના મહંત રોટલો ને છાશ જ જમે છે ! સ્વામી નિઃસ્વાદી છે.’ એમ બહુ જ ગુણ આવ્યો. આ ગુણ લેવાથી તેના અંતરનું પરિવર્તન થઈ ગયું. ઘેર જમવાનું મોડું થયું હતું. સૌ ગભરાતાં હતાં કે આજ વઢશે. પરંતુ પીરસેલી થાળીમાં જે હતું તે કાંઈ પણ બોલ્યા વગર જમી ગયા. રસાસ્વાદ ટળી ગયો ને પાકા સત્સંગી થઈ ગયા. તેથી જ શ્રીજીમહારાજે કહ્યું છે કે કૂતરા જેવો કામી હોય ને આ સંતને નિષ્કામી જાણે તો પોતે પણ નિષ્કામી થઈ જાય. આ સંતને નિર્દોષ સમજીએ તો આપણે નિર્દોષ થઈ જઈએ. મોટાપુરુષનો ગુણ આવે ને તેની ક્રિયા ગમે તો વાસના તરત જ ટળી જાય છે. સૌભરી વગેરે ઋષિમુનિઓ સાધન કરીને સૂકાઈ ગયા પણ તેમની વાસના ટળી નહિ. એટલે વાસના ટાળવામાં સાધન કરતાં સત્પુરુષનો સંગ એ જ શ્રેષ્ઠ છે.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. ષડક્ષરી મંત્ર મહાસમર્થ, જેથી થશે સિધ્ધ સમસ્ત અર્થ, સુખી કરે સંકટ સર્વ કાપે, અંતે વળી અક્ષરધામ આપે. (૬/૧૩)
૨. ક્યારેક રાજી રે, થાય અતિશે આલી, સંત હરિજનને રે, ભેટે બાથમાં ઘાલી,
ક્યારેક માથે રે, લઈ મેલે બે હાથ, છાતી માંહે રે, ચરણકમળ દે નાથ. (૨૦/૬૦)
૩. નિર્માનમોહા જિતસંકલ્પો અધ્યાત્મનિત્યા વિનિવૃત્તકામાઃ। દ્વન્દ્વૈવિમુક્તાઃ સુખદુઃખસંજ્ઞૈર્ગચ્છન્ત્યમૂઢાઃ પદમવ્યયં તત્ ॥ (૨૮/૮૮)
૪. ગુજરાતી ભાષાંતર : પોતાના ચરણકમળનું કીર્તન-ભજન સંસારના જીવોને સતત થાય એ શુભ આશયથી જેણે મહાયજ્ઞોના ઉત્સવો કર્યા તે સહજાનંદ ગુરુને હું ભજું છું. (૧૧/૩૧)

(વિભાગ - ૨ : પ્રાગજી ભક્ત, અગિયારમી આવૃત્તિ - એપ્રિલ, ૨૦૧૧)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “તમે તો સ્વામીનાં ચારેય આંચળ પી લીધા.” (૨૭/૫૧-૫૩) ⇨ ચક્રભાઈ તથા સદાશંકરભાઈ - ભગતજીને
⇨ જૂનાગઢમાં ભગતજીને જોઈને ગદ્ગદ થયેલાં ચક્રભાઈ અને સદાશંકરભાઈ જૂનાં પ્રસંગોની સ્મૃતિ કરતાં કહે છે.
૨. “હજુ અડધો રોટલો જમો તો તમે કહો તેમ કરું.” (૨૧/૪૦) ⇨ ભગતજી - યજ્ઞપુરુષદાસજીને
⇨ ભાદરોડમાં ભગતજીએ સંતોને આગ્રહ કરીને રોટલા જમાડ્યા ત્યારે યજ્ઞપુરુષદાસજીએ મહામહેનતે ત્રણ રોટલા ખાધા હતા. તેમને ભગતજી કહે છે.
૩. “આ હરિભક્તોને બાબુલા કહેવાય જ કેમ ?” (૨૬/૫૦) ⇨ ભગતજી - માના ભગતને
⇨ માના ભગતે ભગતજીને શિખામણ આપતાં કહ્યું : ‘થોડા દિવસ જીવવું ને આ તમારા બાબુલા જેવા શિષ્યોમાં બંધાતા નહિ, નહિ તો સૌને ધામમાં લઈ જવા પડશે.’ ત્યારે

પ્ર.૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. પવિત્રાનંદ સ્વામીને શાંતિ થઈ. (૧૭/૩૩)
૨. પવિત્રાનંદ સ્વામીને આણંદમાં થયેલું અપમાન અસહ્ય થઈ પડ્યું. પોતે વરતાલ આવતા રહ્યા. પછી ભગતજીને પોતાને આસને બોલાવ્યા અને કથાવાર્તા કરવાનું કહ્યું. તે સમયે વચનામૃતની સાખે ભગતજીએ માન, ઈર્ષ્યાદિક સ્વભાવ દૂર કરી આત્મસત્તારૂપે ભગવાનની ભક્તિ ન કરવાથી સત્સંગમાં પોતાનું રૂપ ઉઘાડું પડે છે. આત્મસત્તારૂપ થવા માટે અનાદિ બ્રહ્મગુણાતીતાનંદ સ્વામી જેવા પ્રગટ સંતમાં અખંડ પ્રીતિ કરવી જોઈએ. એવી ઘણી વાતો વચનામૃતમાંથી કરીને ભગતજીએ પવિત્રાનંદ સ્વામીને શાંતિ પમાડી.
૨. ગણપતભાઈ મહુવાથી ભરૂચ આવવા વહાણમાં જ નીકળ્યા. (૨૫/૪૭)
૪. ગણપતભાઈ મહુવા જવા નીકળ્યા ત્યારે દરિયામાં તોફાનને લીધે તેઓ ઘણા ભયમાં મુકાયા હતા. પણ ભગતજીએ સૌની રક્ષા કરી, સહીસલામત સૌ મહુવા પહોંચી ગયા. તેથી પાછા વળતાં એમની ઈચ્છા રેલવેમાં જવાની હતી પણ ભગતજીની આજ્ઞાથી વહાણમાં જ નીકળ્યા.
૩. સત્સંગમાં ઉદ્દોષ થયો કે સ્વામી પ્રાગજી ભક્તને વશ થઈ ગયા છે. (૧૦/૨૧)
૪. ‘આ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી એ જ મૂળ અક્ષરનો અવતાર છે ને મહારાજને રહેવાનું ધામ છે.’ તેવો સ્વામીનો મહિમા સૌને સમજાવવાનું ભગતજીએ શરૂ કર્યું. અંતર્યામીપણે સૌના સંકલ્પ જાણીને, સ્વામી પાસે સૌને લાવીને પ્રાયશ્ચિત્ત અપાવવા લાગ્યા. તેથી સત્સંગમાં ઉદ્દોષ થયો કે સ્વામી પ્રાગજી ભક્તને વશ થઈ ગયા છે.

પ્ર.૯ ‘થોરે કેળાં’ (૯/૧૭-૧૮) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

ગણોદના દરબાર અભેસિંહ બાપુને એક વાર સ્વામીએ કહ્યું : ‘દરબાર ! કેળે તો કેળાં આવે પણ આ તો થોરે કેળાં આવ્યાં.

આ પેલો યૂનો કાલવે છે તે છે તો દરજ્જોનો છોકરો પણ યોગીઓને દુર્લભ એવો યોગ તેણે સિદ્ધ કર્યો છે. મન ઈન્દ્રિયોને વશ કરીને ત્રણેય અવસ્થામાં અખંડ ભજન કરે છે.’ પ્રાગજી ભક્તની અપરંપાર સેવાને દરબાર જાણતા હતા. તેથી દરબારે કહ્યું : ‘આપે એને સેવાનું ફળ આપ્યું.’ સ્વામી કહે ‘ફળ તો હવે આપવાનું છે. પણ આ તો અનાદિનો ભક્ત છે, બીજા કોઈથી આવી સેવા બને નહિ.’ સ્વામીએ પ્રાગજી ભક્તનો વિશેષ મહિમા દરબારને કહ્યો. હુતાશનીના સમૈયાની સભામાં સ્વામીએ શ્રીજીમહારાજના અભિપ્રાયની અને સંતસમાગમની બહુ વાતો કરી. પછી સૌને ફગવાની (ધાણી, દાળિયા, ખજૂર) પ્રસાદી વહેંચી. પ્રાગજી ભક્તને જોયા નહિ. તેથી સ્વામીએ તેમને બોલાવવા મોકલ્યા. પ્રાગજી ભક્ત આવ્યા એટલે સ્વામીએ તેમને પ્રસાદીના ગોંગડા (ફૂટ્યા વગરની ધાણી) વધ્યા હતા તે આપ્યા. પ્રાગજી ભક્ત રાજી રાજી થઈ ગયા. ત્યારે મનજી ઠક્કરને એમ થયું કે સ્વામી રાજી થયા તે વખતે પ્રસાદીના નખ, કેશ માંગવાને બદલે આ તો ગોંગડામાં જ રાજી થઈ ગયો. સાક્ષાત્ ગુણાતીતની આવી પ્રસાદીનો મહિમા સૌને સમજાવવા પ્રાગજી ભક્તે સ્વામીને પૂછ્યું : ‘સ્વામી ! આ રાજીપાની પ્રસાદી છે ને ?’ સ્વામી કહે, : ‘હા, અતિ રાજીપાની છે.’ પ્રાગજી ભક્તે એક ગોંગડો મોંમા મૂક્યો ને સ્વામીને પૂછ્યું : ‘કામ બળી ગયો ?’ ‘હા’ એમ એક પછી એક એમ દાણા મોંમાં મૂકી સ્વામીને પૂછે : ‘સ્વામી ! બધા દોષ બળી ગયા ?’ હા ગયા. પછી સ્વામીએ બોલ્યા : ‘વિકલનાથજીની પ્રસાદીના અડધા તલના દાણામાંથી ચોરાશી વૈષ્ણવ થયા, તો આ તો મહાપ્રસાદી છે. પ્રાગજી તો નિર્દોષ છે. એને તો મોટાપુરુષના સંબંધવાળી રજેરજનો મહિમા છે.’

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

❏ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ઊના જતાં રસ્તામાં પ્રાગજી ભક્તે સ્વામીને શું પ્રાર્થના કરી ? (૧૪/૨૭)
૪. ઊના જતાં રસ્તામાં પ્રાગજી ભક્તે સ્વામીને પ્રાર્થના કરી કે ‘મને ગમે તે ઉપાધિ થાય પણ આપ આ લોકથી ઉદાસ થશો નહિ.’
૨. વાંસદાના સમાચાર સાંભળી આચાર્ય મહારાજે ભગતજી મહારાજને કેવી રીતે સન્માન્યા ? (૨૩/૪૩-૪૪)
૪. વાંસદાના સમાચાર સાંભળી આચાર્ય મહારાજે ભગતજીને ફેંટો બંધાવીને સન્માન્યા.
૩. સ્વામીના વચને પ્રાગજી ભક્તે કેવું મહાતપ શરૂ કર્યું ? (૬/૧૧)
૪. સ્વામીના વચને પ્રાગજી ભક્તે બે દિવસ ઉપવાસ ને ત્રીજે દિવસે એક વખત જમવાનું એવું મહાતપ શરૂ કર્યું.
૪. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી હરિસ્વરૂપદાસજીને હાર પહેરાવતાં કઈ સાખી બોલ્યા ? (૧૪/૨૮)
૪. ‘હળદી જરદી નવ તજે, ખટરસ તજે ન આમ; ગુણીજન ગુણકું નવ તજે, અવગુણ ન તજે ગુલામ.’
૫. ‘ગુણાતીત ઊઠો’ એવો સાદ કરીને કોણે કોને ઊઠાડ્યા ? (૧૨/૨૪)
૪. ‘ગુણાતીત ઊઠો’ એવો સાદ કરીને બાળમુકુંદદાસજીએ પ્રાગજી ભક્તને ઊઠાડ્યા.

પ્ર.૧૧ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૧, ૪ (૧૬/૩૧) ૨. ૩, ૪ (૨૨/૪૨) ૩. ૩, ૪ (૫/૮)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. સત્સંગમાંથી વિમુખ : આચાર્ય ભગવતપ્રસાદ મહારાજ સાથે સ્વામી ઊના પધાર્યા હતા. અહીં પ્રાગજી ભક્ત સ્વામીનાં દર્શને આવ્યા. સ્વામી એમને એકાંતમાં મળ્યા ને ખૂબ ધીરજ આપી પ્રસાદી આપી. (૧૫/૨૮)
૨. ભગતજીના સંતોને ઉપાધિ : આજે આખો સત્સંગ એમ કહે છે કે ભગત જેવા કોઈ જ્ઞાની નથી. કારણ તેમનું ગમે તેટલું માન-અપમાન થાય છે તો પણ તેમને અપમાન લેશમાત્ર લાગતું નથી. (૨૦/૩૮)
૩. અંતિમ લીલા : અન્નકૂટને દિવસે મંદિરમાં દર્શને પધાર્યા ત્યારે હજારો હરિભક્તોએ એમનાં દર્શનનો લાભ લીધો. ત્યારે પોતે બોલ્યા હતા, “મારાં જેને એક વખત દર્શન થયાં હશે, તેને હું અક્ષરધામમાં લઈ જઈશ.” (૨૮/૫૫)
૪. અડસઠ તીરથ સદ્ગુરુ ચરણમાં : એક વખત અન્નકૂટના ઉત્સવ પછી પ્રાગજી ભક્ત મંદિરનાં બધાં વાસણો સાફ કરતા હતા. તે એંઠવાડનું પાણી બધું એક કૂંડીમાં ભેગું થયું હતું. (૭/૧૫)
૫. જૂનાગઢમાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પાસે : પ્રાગજી ભક્ત ગોપાળાનંદ સ્વામીમય બની ગયા હતા. તેથી સ્વામીનો વિરહ તેમને અસહ્ય લાગ્યો. ખૂબ અશાંતિ રહેવા લાગી. વરતાલથી તેઓ ગઢડા આવ્યા. (૩/૬)
૬. ઉપાધિની શરૂઆત : અક્ષરના મહિમાની વાતો કેટલાક મોટા સંતોને પણ ગમતી નહિ. વળી, સ્વામીના આશીર્વાદથી પ્રાગજી ભક્તનો પ્રતાપ ઘણાને જણાવા લાગ્યો. તેથી વિરોધ શરૂ થયો. (૧૩/૨૫)

